

України» відображає досвід держав-членів Європейського Союзу, що є позитивним в процесі євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13.12.2022 № 2827-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>
3. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми «Єдність у розмаїтті»: Розпорядження Кабінету Міністрів України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2023-%D1%80#Text>

Федак Кирило Віталійович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІПП Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,

професор кафедри конституційного права
ННІПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ЗАХИСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Декларуючи себе правовою і демократичною країною, Україна визначає основним завданням практичне забезпечення прав і свобод людини та громадянина, гарантування їх захисту. Чинне законодавство деталізує основні конституційні права громадян, впорядковує права і обов'язки у конституційно-правових відносинах, встановлює нові права, розширює обов'язки перед державою. Конституційно-правові норми надають можливість реалізувати права і забезпечити свободи громадянина, визначають застосування, використання і виконання ним конституційних норм, тобто, забезпечують можливість реалізувати право та виконати обов'язок.

Юридична категорія «правове забезпечення прав і свобод громадян» в сучасній науці розглядається як «цілеспрямований вплив на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів» [2, с. 327].

А. Ю. Олійник вважає, що правове забезпечення – це вплив на права і свободи громадян за допомогою певних юридичних засобів, в першу чергу норм права [6, с. 160].

На думку В.В. Плиски, правове забезпечення завжди здійснюється уповноваженими органами державної влади, шляхом видання загальнообов'язкових правових норм і приписів. Додатково позначаючи, що суспільні відносини, як правило, регулюються нормами різних галузей права, тому правове забезпечення прав і свобод громадян має комплексний, міжгалузевий характер [7, с. 144].

Отже, враховуючи вищевикладене, правове забезпечення – це цілеспрямована дія на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів.

Сфера правового забезпечення – це «сукупність прав і свобод громадян, яку можна і необхідно впорядкувати за допомогою норм права і правових засобів. При цьому до вказаної сфери можуть належати лише відносини, що піддаються правовому регулюванню. Є різні класифікації сфер правового забезпечення» [2, с. 427].

На думку М.П. Кобець, в широкому розумінні конституційно-правове забезпечення прав людини в умовах дії правового режиму воєнного стану – це процес діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування щодо створення відповідних умов реалізації, охорони і захисту прав і свобод, а також відновлення їх порушених прав, шляхом застосування спеціальних засобів адміністративно-правового характеру. У вузькому форматі, конституційно-правове забезпечення прав – це комплексна система, закріплених законом адміністративно-правових засобів, які застосовуються органами державної влади з метою забезпечення адміністративних прав і свобод, допомоги в реалізації і відновлення цих прав, а також інші адміністративно захисні заходи, що здійснюються в рамках закону з метою гарантування прав і свобод людини [3, с. 51].

Варто зазначити, що міжнародно-правові акти, ратифіковані Україною, чинне національне законодавство України, адміністративно-правові засоби реалізації; адміністративно-правові засоби охорони; адміністративно-правові засоби, способи і форми захисту прав та їх відновлення у разі порушення. складатимуть елементи адміністративно-правового забезпечення прав.

Основним суб'єктом забезпечення прав і свобод людини в умовах дії правового режиму воєнного стану є держава, яка здійснює свої функції в цій галузі через органи законодавчої, виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Повноваження, з питань забезпечення прав і свобод людини і громадянина, відносяться до таких державних органів, як ВРУ, Президент України, КМУ, РНБОУ та інших визначених Конституцією України [5].

Сукупність дій суб'єктів конституційно-правового забезпечення прав означена конституційно-правовими нормами та спрямована на: можливість реалізації цих прав за допомогою різних правових явищ, інструментів, заходів і контроль за дотриманням ними положень нормативно-правових актів

складає адміністративно-правову реалізацію прав людини.

Варто зазначити, що правовими способами захисту прав є діяльність уповноважених органів та їх посадових осіб, врегульована адміністративно-правовими нормами, спрямована на застосування діючого законодавства, відновлення прав в разі їх порушення та застосування примусових засобів до осіб, які допустили порушення зазначених прав. До них можна віднести: право на оскарження; судовий контроль та нагляд щодо захисту прав, представництво інтересів громадян в адміністративному судочинстві тощо.

Отже, реальне забезпечення прав та свобод людини і громадянина є однією з найважливіших ознак правової держави та розвинутої демократії. Створення системи гарантій не забезпечує автоматичної реалізації прав і свобод людини.

А тому, станом на сьогодні, в науковому дискурсі тепер використовується поняття «соціально-юридичний механізм захисту прав і свобод людини та громадянина» як системи інструментів і факторів, які створюють необхідні умови для гарантування поваги прав і свобод особи.

На жаль, механізм забезпечення прав і свобод громадян в сучасній Україні ще досі перебуває на стадії розроблення, а їх реалізованість та захищеність залишаються на низькому рівні. Прагнення до побудови в Україні демократичної і соціально орієнтованої держави, формування дієздатних структур громадянського суспільства передбачає знаходження ефективних механізмів забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина.

Механізм державно-правового забезпечення прав і свобод особистості являє собою комплекс складових частин, окремих механізмів, що утворюють єдину систему в яку входять механізми: держави, правового регулювання суспільних відносин; дії права, що включає механізми реалізації, охорони та захисту прав і свобод громадян, гарантії забезпечення дії досліджуваного механізму (загальні та спеціальні), юридичної відповідальності [4, с. 120].

Вищезазначений механізм є невід'ємною частиною системи загальносоціальних, юридичних, внутрішньодержавних і міжнародних гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Його складові визначають ефективність реалізації прав і свобод людини в умовах дії правового режиму воєнного стану. Відсутність хоча б одного з цих елементів призводить до проблем в реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Механізм забезпечення прав і свобод громадян уособлює в собі комплекс взаємодіючих елементів, які надають належні юридичні і фактичні можливості для повноцінного здійснення кожним своїх прав і свобод.

Підсумовуючи вище наведене, вважаємо, що захист та реалізація прав людини є найважливішими аспектами сучасного правового устрою. Умови воєнного стану можуть створювати виклики для забезпечення прав та свобод громадян, оскільки вони можуть супроводжуватися обмеженнями для забезпечення національної безпеки. Однак дотримання принципів правової

держави та захист прав людини залишаються необхідними, навіть в умовах воєнного стану.

Основними принципами та заходами, які можуть забезпечити захист та реалізацію прав людини в умовах дії правового режиму воєнного стану, на нашу думку, є наступні:

1. Міжнародні стандарти: Держава повинна дотримуватися міжнародних стандартів прав людини, таких як Загальна декларація прав людини та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, навіть у часи воєнного стану.

2. Встановлення обмежень за законом: Обмеження прав і свобод повинні бути узгодженими з принципами правової держави та встановлюватися законом. Закони, що регулюють воєнний стан, повинні бути точними, передбачуваними та обмеженими в часі.

3. Недопущення самовільних арештів та утисків: Забороняється безпідставний арешт чи утиск громадян. Кожна особа має мати право на справедливий судовий процес.

4. Механізми нагляду та відповідальності: Забезпечення наявності ефективних механізмів нагляду та відповідальності за можливі порушення прав людини. Це може включати роботу незалежних судів, омбудсманів та інших інститутів контролю.

5. Захист осіб з особливою уразливістю: Особлива увага повинна бути приділена захисту осіб з особливою уразливістю, таких як діти, жінки, люди з інвалідністю та внутрішньо переміщено особи.

Забезпечення захисту прав людини під час воєнного стану вимагає балансу між потребами національної безпеки та зобов'язаннями перед міжнародними стандартами прав людини. Важливо, щоб будь-які обмеження були обґрунтованими, тимчасовими та відповідали принципам справедливості та правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Актуальні проблеми прав і свобод людини і громадянина в Україні : навч. посіб. К.: КНТ, 2009. 232 с.
2. Загальна теорія держави і права : підр. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів освіти / М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова, О.В. Петришин, С.М. Олейников ; За ред. М.В. Цвік. Х. : Право, 2002. 544 с.
3. Кобець М.П. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб України. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2016. № 2/2 (18). С. 49-53.
4. Кобець Н.П. Адміністративно-правове забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступня кандидата юридичних наук: Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право та адміністративне право. К. 2016. 268 с.

5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

6. Олійник А.Ю. Теорія держави і права : навч. посіб. / А. Ю. Олійник, С. Д. Гусарев, О. Л. Слісаренко. К. : Юрінком Інтер, 2001. 176 с.

7. Плиска В.В. Поняття та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання і протидії корупції. *Науковий вісник Ужгородського університету внутрішніх справ*. Серія право. Випуск 35. Частина I. Том 2. Ужгород : Ужгородський університет внутрішніх справ, 2015. С.143-147.

Федорова Валерія Олександрівна,
здобувачка ступеня вищої освіти
бакалавра ННПП Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,
професор кафедри конституційного права
ННПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ДИТИНИ СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Діти є особливою категорією населення, яка через свою фізичну та розумову незрілість потребує спеціального правового захисту і чітко визначеного правового статусу. Вони значною мірою залежать від держави, соціального оточення та системи суспільних інститутів, набагато більше, ніж дорослі. Захист прав людини, особливо прав дитини, є одним із пріоритетних напрямків діяльності держав, які входять до міжнародної спільноти. Актуальною є проблема захисту прав дитини і для України, де протягом останніх років відбувається бурхливий процес державотворення, становлення вітчизняного законодавства, формування державних інституцій і механізмів їх впливу на ситуацію в українському суспільстві. Ця проблема потребує ретельного вивчення, осмислення ситуації, яка склалася в державі, щодо захисту прав дитини та пошуку шляхів для забезпечення цих прав. Сьогодні в Україні діє розгалужена система нормативно – правових актів, які забезпечують реалізацію захисту прав дитини.

Фундамент міжнародно-правового регулювання захисту прав дитини був закладений Женевською декларацією прав дитини. Вона була прийнята у 1924 році Генеральною Асамблеєю Ліги Націй – майже на чверть століття випередила Загальну декларацію прав людини. Женевська декларація містила преамбулу та лише п'ять статей, у яких були перелічені обов'язки людства перед дитиною: